

HE 76/2022 vp
Ympäristöjuristi Matti Kattainen
Suomen luonnonsuojeluliitto
YmV 29.9.2022

HE 76/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Lausunnon teema: Ekologinen kompensatio

Suomen luonnonsuojeluliitto pitää luonnonsuojelulakiin uudistukseen lisättyä ekologista kompensatiota erittäin tarpeellisena lisäyksenä luonnonsuojelulain keinovalikoimaan. Kannatamme lain hyväksymistä ensisijaisesti eduskunnassa niin, että ekologinen kompensatio palautetaan aikaisemmin valmistelussa esillä olleeseen pakolliseen malliin. Vaihtoehtoisesti kannatamme myös vapaaehtoisen kompensation lisäämistä luonnonsuojelulakiin.

Ekologisen kompensation jättäminen pois luonnonsuojelulain uudistuksesta kokonaan loisi taas vaarallisen välitilanteen, jossa ekologisen kompensaation markkinat muodostaisivat ja toimisivat ilman yhteiskunnan laajasti laatimia ja hyväksymiä sääntöjä. Edellisestä seuraisi todennäköisesti hiilikompensaatiomarkkinaa vastaava tilanne, jossa erilaisten toimijoiden kirjavat kompensatiokäytännöt heikentävät kompensatio mekanismin yhteiskunnallista uskottavuutta ja hyväksyttävyyttä ja kompensatio voitaisiin mieltää viherpesuksi ainakin jossain tärkeissä sidosryhmissä. Tulevasta kehityksestä varoittavana esimerkkinä toimii Sakatin monimetallihankkeen kompensatiosuunnitelma, jonka oikeudellinen perusta ja vaikutukset ovat jääneet hämäräksi eri sidosryhmissä vaikka hanke muuten voisi olla esimerkiksi laskentatyökaluna hyödyllinen. Kompensaatiotoimien saama huono julkisuus myös vähentäisi kompensatiotoimijoiden halukkuutta lähteä edistämään kompensatiotoiminpiteitä yleisesti.

11 luku Ekologisen kompensation toteuttaminen

Työryhmästä lähteneessä pohjassa kompensatiovelvoite poikkeusluville on vaihtunut vapaaehtoiseen kompensatioon. Hallituksen esityksessä aikataulu on myöhentynyt siten, että kompensoinnin pilotointi on ensin suoritettava loppuun. Meidän näkemyksemme on, että myös pakollinen kompensatio poikkeuslupiin tulisi lisätä lakiin.

Hyvittämisen kriteereissä olisi vaatimuksena oltava, että uhanalaiseen luontotyyppiin tai lajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvitetävä saman lajin elinympäristöön tai samaan luontotyyppiin kohdistuvien toimenpitein siten, että heikennyksestä huolimatta suojelutaso parane. Tavoitteena tulisi siis olla nettoposiitivisuus hyvityksen jälkeen.

Hyvittävän toimenpiteen korvaussuhde heikennykseen olisi pääsääntöisesti oltava >10. Tästä tulee säätää asetuksella. Vain niissä tapauksissa, kun kompensoitava luontoarvo ei ole uhanalainen ja hyvitykset on tuotettu täysimääräisesti etukäteen voisi korvaussuhde olla 1:10.

103 § Hyvittämisen kriteerit

Ekologisen kompensaation tarkoituksena ja ydinajatus on turvata luonnon monimuotoisuuden kokonaisheikentämättömyys. 103 § 2 momentin mahdollisuus hyvittää heikennys like to like-periaatteen vastaisesti **vastaavan**, yhtä uhanalaisen tai uhanalaisempaan luontoarvoon kohdistuvien toimenpitein vaarantaa ekologisen kompensaation tarkoituksen toteutumisen ja johtaa usean hyvitystoimenpiteiden ketjujen muodostaman kokonaisvaikutuksen seurauksena luonnon monimuotoisuuden heikentymiseen.

Luontoarvon menetystä, jota ei voida luonnontieteellisestä syystä hyvittää hyvittämistoiminpitein like to like-periaatteen mukaisesti pitäisi rajata vapaaehtoisen kompensaation ja tulevaisuudessa mahdollisen pakollisenkin kompensaation ulkopuolelle. Yhden luontoarvon hyvittäminen toisella luontoarvolla johtaa useiden hyvittämistoiminpiteiden seurauksena luonnon monimuotoisuuden heikentymiseen. Luonnonsuojelulain 1 §:n tavoitteen ja 3 §:n luonnon monimuotoisuuden määritelmän näkökulmasta luontoarvo, jota ei voida luonnontieteellisestä syystä hyvittää tulisi hyvittämistoiminpiteiden sijaan saattaa suojelutoimenpiteiden piiriin, eikä ehdotuksen mukaisen heikennyksen kohteeksi. Ehdotuksessa ei ole myöskään arvioitu millä tavalla viranomainen voisi arvioida vastaavan luontoarvon olemassaolon kriteerejä. Hyvittämisen soveltamisalan ulottamiselle vastaaviin luontoarvoihin ei ole osoitettu myöskään luonnontieteellistä perusteita lakiluonnoksessa.

Heikentämistoiminpiteet voisivat kohdistua myös alueellisesti epätasa-arvoisesti eri alueiden välillä, koska hyvittämistoiminpiteiden kohdistumista alueellisesti ei hallinnoida mitenkään viranomaismenettelyissä.

Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation hyvittämistoiminpiteiden kohdistuminen eri luontoarvoon kuin heikentämistoiminpiteet on ongelmallinen myös perusoikeuksien yhteensovittamisen näkökulmasta. Ehdotuksen soveltamisala johtaisi korvaamattomien luontoarvojen laillistettuun heikentämiseen luontoarvojen kohdalla, jotka vaatisivat tiukempaa suojelua ympäristöperusoikeuden tehokkaan toteutumisen näkökulmasta.

Lisätietoja

- Liittohallituksen puheenjohtaja Harri Hölttä
- ympäristöjuristi Matti Kattainen, puh. 044 7785013, matti.kattainen@sll.fi
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, p. 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi

- ekologinen kompensatio ympäristöpäällikkö Paloma Hannonen, p. 050 532 3219,
paloma.hannonen@sl.fi